

ANTROJI DALIS

MOKSLAS, MENAS, LITERATŪRA

Saturday supplement

1990 m. sausio mėn. 27 d. / January 27, 1990

Nr. 19(4)

KERTINĖ PARAŠTĖ

„Z” prie Stalino mauzoliejaus

Pastarojom savaitėm pardavė jai knygų krautuvėse priprato prie kasdieninio klientų klausimo: ar jau turite žurnalo *Daedalus* žiemos numerį? Jį išreklamavo sausio 4 d. *The New York Times* dienraštis. Čia komentatorius William Safire lygina slapyvardžiu „Z” pasirašytą straipsnį *Daedalus* žurnale su tuo garsiuoju „Mr. X” slapyvardžiu pasirašytu straipsniu 1947 metais *Foreign Affairs* žurnale, kuriame autorius George Kennan nubrėžė komunizmo apribojimo politikos bruožus. Šalia Safire komentaro NYT savo „op-ed” puslapyje išspausdino labai intriguojančią Z straipsnio ištrauką.

Kas skelbiama šiame taip išgarsėjusiame Z straipsnyje? Jame yra įžvalgi septyniadesimt metų trukusio utopinio eksperimento analizė, kuri įtikina skaitytoją, kad tikroji Sovietų Sąjungos problema nėra leninizmo reforma, o sistemos demontavimas, išėjimas iš komunizmo. Pats straipsnio pavadinimas „I Stalino mauzolieju” yra sarkastiškas aidas Edmund Wilson knygai „I Suomijos stoti”. Jei Edmund Wilson kalbėjo apie sovietinės sistemos pradžią, tai Z kalba apie sovietinės sistemos galą dabartiniam jos bankrotui.

Straipsnis parašytas labai gyvai ir be politinių mokslų žargonų. Jis taupiai ir efektyviai susumuoja Sovietų Sąjungos septynių dešimtmečių politinę ir ekonominę istoriją. Nenustebtume, kad Z straipsnis bus skaitymų sąrašuose kolegijos kursuose apie komunizmą. Iš kai kurių pasisakymų tono gali atrodyti, kad autorius yra pats komunizmo pergyvenęs. Todėl yra spekuliacijų, kad autorius rašo Rytų Europoje, ko gero Lenkijoje. Tai gali būti tik sąmoningas amerikiečio autoriaus pėdų sumėtymas. Būtų tuo atveju paprasčiausias, jei Z būtų Zbigniew Brzezinski vardo inicialas. Antra vertus, Z stilius kur kas gyvesnis už ZB stilių. Taip pat Z praktiškai neužsimena geopolitikos, o ZB tai būtų tikrai negirdėtas žodis.

Z pastebi, kad Vakaruose kairės ir dešinės pažiūros / Gorbachio turi vieną bendrą elementą: abi teigia, kad mūsų bėdos su Sovietų Sąjunga yra pasibaigusios.

Tą teigia perestroikos pietizmu persiėmę gorbafilai ir rinkos triumfo įsitikinę gorbafobai — abeji tikisi laimingo arti pusę šimto metų besitęsios pokario pasaulio poliarizacijos galo. Pats Z šiuo giedriu optimizmu nesidalina. Jam atrodo, kad geriau žvelgti į įvykių vyksmą Rytų Europoje iš septyniadesimties metų kurtos utopijos žlugimo perspektyvos. Nežiūrint, kaip atsargiai Sovietų Sąjungą trepsens išieitį iš komunizmo, tas procesas bus ilgas ir skaudus. Z mano, kad realioms reformoms Sąjungoje iššaukti reikės naujų krizių. Jis pažymi, kad komunizmas (nors jis buvo katastrofa kiekvienoje kūrbinėje srityje) visuomet buvo sumanys ir sėkmingas viename dalyke: sumaniai ir atkakliai išlaikant savo jėgos monopolį.

Z istorinė analizė išaiškina vieną mislę, kuri kyla kiekvienam Sovietų Sąjungos stebėtojui: kodėl tiek daug paralelinių valdymo ir ekonominės kontrolės sistemų? Z įtikinančiai argumentuoja, kad tai karo komunizmo praktikos perkėlimas į visuomeninę ir ekonominę sritį. Taip, kaip pilietiniam kare politruksai kontroliavo caro armijos tarnavusius karininkus, lygiai taip pat Partijos aparatas kontroliuoja civilinę administraciją. Ir milijonus gyvybių reikalavusi žemės ūkio kolektyvizacija, kuri įstengė sunaikinti visą žemės ūkio ekonomiją, buvo grynai politiškai motyvuota. Tai buvo sėkmingas planas sutriuškinti valstiečius, nes jie buvo politinės jėgos centras šalia partijos, o jai pats svarbiausias siekis yra jėgos monopolis.

Z įtikina skaitytoją, kad per daug yra kalbėta apie Stalino troškulių jėgos ir apie kitas tamsias jo aistras. Jo jėga kilo ne iš jo psichikos, bet iš komunizmo sukurtų institucijų: monopolistinės ir monopolinės partijos, kuri operavo „demokratinio centralizmo” principu, ir iš socializmo istorinės neišvengiamybės mito. Ir šiomis dienomis sovietinis režimas tebestovi prieš baisią dilemą: sovietizmas turi kriminalinę praeitį, kuri yra pačiame jo pasiekimų centre. Komunizmas pastatė Eurazijos dydžio mauzolieju Staliniui.

a.a. il.

„Mūsų tikslai sutampa su lietuvių tautos lūkesčiais”

Poeto Juliaus Kelero pokalbis su Lietuvos Demokratų partijos prezidiumo nariu, filosofu Viktoru Makovecku

JULIUS KELERAS: Esi vienas veiklesnių žmonių Lietuvos Demokratų partijoje. Kokie pagrindiniai jūsų tikslai ir problemos?

VIKTORAS MAKOVECKAS: Mūsų tikslai esmiškai sutampa su lietuvių tautos lūkesčiais — atkurti laisvą, nepriklausomą, demokratine Lietuvos valstybę, pasiekti, kad bendrųjų demokratijos principų būtų laikomasi politikoje, įstatymų leidyboje, valstybės valdyme, ekonomikoje, kultūroje ir kitose visuomenės gyvenimo srityse.

Mūsų partijos programoje yra įrašyta: „Žmogus — pati didžiausia vertybė. Bendražmogiški, dvasiniai interesai yra aukščiau už ekonominius, politinius, partinius, klasinius, grupinius interesus”. Šia nuostata stengiamės grįsti visą savo veiklą.

Ten už Atlanto, tikriausiai, susidaro įspūdis, kad Lietuvoje vos ne demokratijos rojus: steigiasi politinės partijos, įsine vis nauja necenzūruojama spauda, kalbama, ką norima, Terlekas su Petkum važinėja po užsienius. Tačiau reikėtų atsiminti, kad visa tai laikosi ant kažkieno garbės žodžio — pagal principą: noriu — leidžiu, noriu — neleidžiu. Juk užtektų Kriučkovui (SSRS KGB šefui) ar Eismuntui (KGB Lietuvos skyriaus valdytojui) trinkelėti kumščiu į stalą, ir viskas baigtųsi. Juk tos pačios partijos — nelegalios, spauda — iš esmės savilaida (kalbu apie partijų spaudą), leidimai laikraščiams leisti išduodami SSKP Lietuvos skyriaus CK. Tad kalbėti apie demokratiją Lietuvoje dar labai anksti. Vyksta tam tikra liberalizacija, tai yra „varžtų atleidimas”. Ne daugiau. Demokratijai Lietuvoje atsirasti reikalingos trys sąlygos: konstituciškai įtvirtinta daugpartinė sistema, privati nuosavybė ir, be abejo, Respublikos atkūrimas.

Ypač išskirčiau privačios nuosavybės svarbą, ir ne tiek ekonomikai, kiek būtent demokratijai: demokratijos pagrindas — ir fiziškai, ir dvasiškai laisvas žmogus, o privati nuosavybė — žmogaus išlaisvinimo ekonominis pagrindas. Ne veltui Lietuvos demokratatai — inteligentai amžiaus pradžioje rėmėsi visų pirma laisvaisiais ūkininkais.

Mūsų gi, kaip partijos, problema Nr. 1 — nutraukti komunistų viešpatavimą, tai yra pakeisti Lietuvos SSR Konstitucijos 6 straipsnį*. Su šia in-

* Kol interviu buvo ruošiamas, Lietuvos SSR Konstitucijos 6 straipsnis buvo pakeistas.

iciatyva išeiname jau ne į pirmą Lietuvos SSR Aukščiausiojo Sovieto sesiją. Tačiau komunistai bijo prarasti paskutinį savo ramsį. Komunistinės idėjos, kaip ir Respublikos laikais, Lietuvoje nėra populiarios.

JULIUS KELERAS: Apie Lietuvos Nepriklausomybę dabar kalba visi. Ar LDP yra numaciusi kokius konkretesnius kelius jai pasiekti?

VIKTORAS MAKOVECKAS: Taip. Mūsų partijos Steigiamajame suvažiavime, kuris įvyko 1989 metų liepos 29-30 dienomis, buvo priimtas pareiškimas „Dėl Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo raidos”. Man kaip tik ji teko ruošti, todėl čia ir išdėstysiu pagrindinius jo teiginius.

Pasirenkant pagrindinius parlamentinės kovos kelią, ryškėja trys Nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimo etapai. Tai: pirmas etapas — iki rinkimų į Lietuvos SSR Aukščiausiąją Sovietą;

antras etapas — iki Nepriklausomybės Akto paskelbimo;

trečias — Lietuvos Nepriklausomybės įtvirtinimo valstybės viduje ir pasaulio valstybių bendrėje — etapus.

Pirmo etapo esmė yra ta, kad jį vainikuoja rinkimai į Lietuvos SSR Aukščiausiąją Sovietą, kurio sudėtis didžia dalimi lems Lietuvos valstybingumo raidą artimiausiu metu.

Šiame etape būtina pasiekti, kad:

— faktiškai susiformavusi daugpartinė sistema būtų įteisinta dabar veikiančioje Konstitucijoje

— visos demokratinės jėgos, aiškiai ir nedviprasmiškai pasakančios už Nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimą, susitelktų rinkiminės kampanijos metu ir sudarytų bendrą kandidatų sąrašą;

— būtų priimtas įstatymas dėl Lietuvos jaunųjų karinės tarnybos atlikimo išimtinai Lietuvos teritorijoje;

— būtų sustabdytas imigracijos srautas, priimant radikalių imigracijos įstatymą ir nedelsiant pradėdant jį įgyvendinti.

Antro etapo esmė yra ta, kad naujai išrinktas ir turintis tautos pasitikėjimą Aukščiausiasis Sovietas leis jo sudaryta vyriausybę pradėti kurti Nepriklausomos valstybės struktūras; etapą vainikuoja Nepriklausomybės Akto paskelbinas.

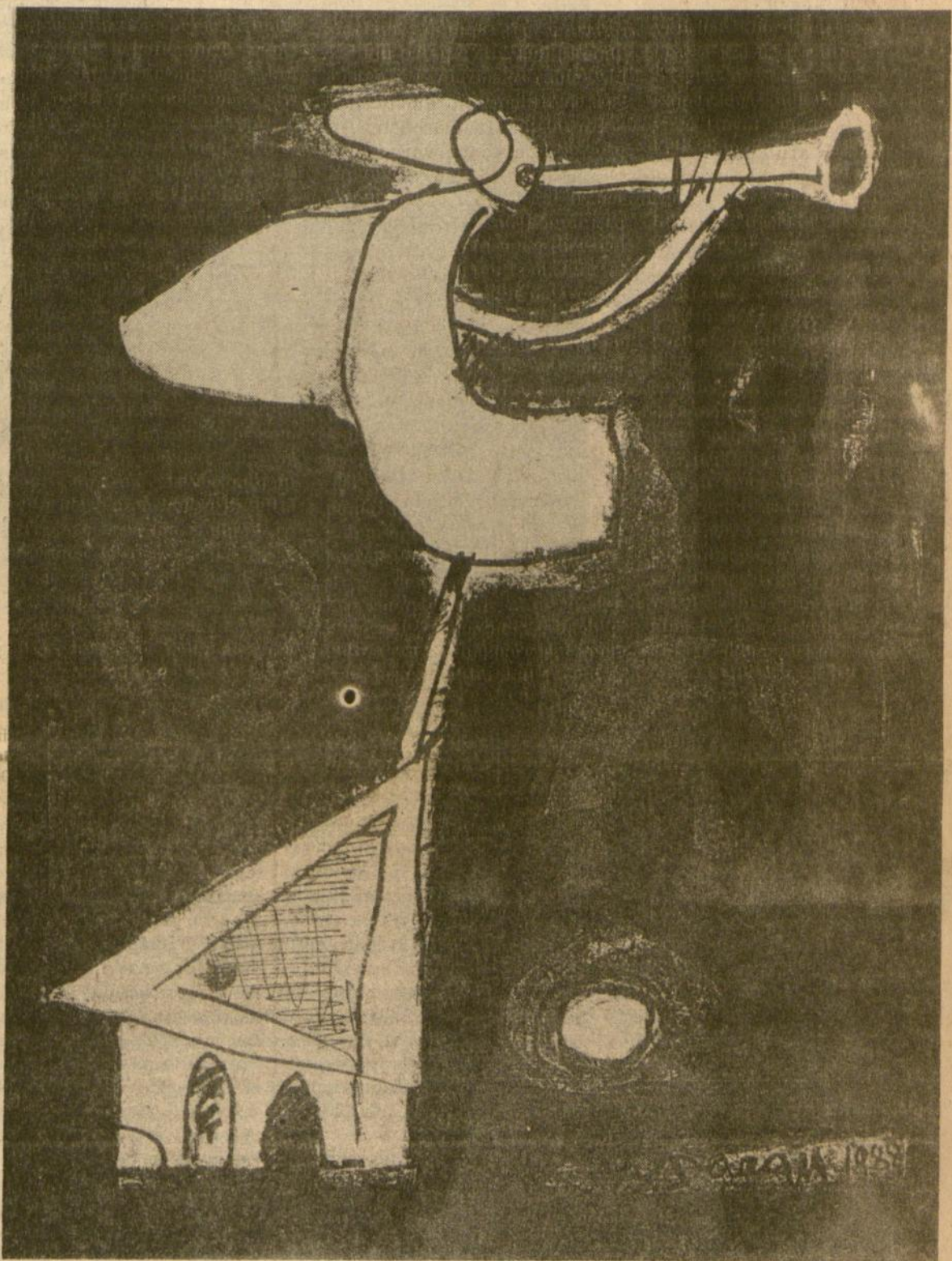
Šiame etape būtina pasiekti, kad:

a) derybų keliu tarp Lietuvos SSR ir SRS būtų išspręstas klausimas dėl Sovietų Armijos išvedimo iš Lietuvos teritorijos;

b) būtų galutinai įvykdyta demokratinė politinės sistemos reforma, suinkamamai su žmogaus, piliečio ir autos interesais bei teisėmis;

c) remiamis pagrindiniais demokratijos principais, toliau būtų vykdoma ūkio reforma.

Mes esame tos nuomonės, kad šis procesas jo mastai, eiga bei trukmė priklausys nuo SSRS vadovybės psirengimo suprasti ir teisingai įvertinti Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo

Alfonsas Dargis

„Rytas”, 1988

Šių metų sausio mėnesį Vilniaus Dailės muziejus surengė dailininko Alfonso Dargio dailės darbų parodą Maskvoje, į kurią buvo nusiųsta 50 dailininko darbų.

raidą, taip pat ir nuo tarptautinės politinės situacijos.

Išlikus politinio-visuomeninio gyvenimo demokratizavimo tendencijoms, tikėtinas susitaikymas su procesais, vykstančiais Lietuvoje. Tokiu atveju Lietuvos SSR AS-as, atlikęs tam tikrą paruošiamąjį darbą, paskelbtų 1940 metų „Liaudies Seimo” rinkimus bei jo priimtus nutarimus negaliojančius ir priimtų Nepriklausomybės Akta, tuo pačiu pareiškdamas save paleidžiantis ir skiriantis rinkimus į Steigiamąjį Seimą, kuris ir išspręstų Lietuvos valstybės santvarkos klausimą.

Imperinių tendencijų sustiprėjimas SSRS neišvengiamai atvestų į konfrontaciją, dėl kurios būtų sugriežtintas okupacinis režimas. Tokiu atveju turėtų nedelsiant būti priimtas Nepriklausomybės Aktas ir kreipiamasi į Jungtines Tautas bei pasaulio valstybes politinės ir moralinės paramos. Nesiimant šių priemonių, galimybė atkurti Lietuvos Nepriklausomą valstybę būtų nukelta neribotam laikui į ateitį.

Trečio etapo esmė sudaro tarptautinio Lietuvos statuso atstatymas, įstojimas į Jungtines Tautas, naujos valstybės konstitucijos priėmimas.

Tokį maždaug kelią mes matome į artimiausią savo tikslą.

JULIUS KELERAS: Kaip įsivaizduojate Demokratų partijos padėtį daugiapartinėje hierarchijoje? Kaip atrodo — tai realiai ateitis ar miglota futurologija?

VIKTORAS MAKOVECKAS: Dabar Lietuvoje, kai reikia bolševikinę spaudą viename straipsnyje paminėti kelias partijas, atspausdinama: Komunistų partija, demokratų partija, žaliųjų partija, etc. Taigi komunistai — iš didžiosios raidės. Jų padėtis Lietuvos politinėje sistemoje, be abejo, dirbtinė — palaikoma milžiniškos Sovietų Sąjungos totalitarinės sistemos. Aš manau, nors tai gal ir per drąsi prognozė, kad komunistų partija Nepriklausomoje Lietuvoje turėtų ilgai tapti politiniu lavonu — aišku, jeigu neišverstų gerokai kailio, kaip Vengrijoje. O šiaip komunistų partijos vaidmuo ateities Lietuvoje, mano nuomone, bus, kaip ir kitose demokratinėse Europos šalyse — grynai simbolinis. Tokia istorijos vyksmo logika.

O dabar Lietuvoje klostosi pamažu normali europinė daugiapartinė politinė struktūra: kairėje — socialdemokratai, centre — demokratatai, dešinėje — krikščionys demokratatai. Nuolat blogėjant ekologinei situacijai, būtina yra žaliųjų partija. Pamažu kuriasi tautininkai, tačiau jų

perspektyvas kol kas labai sunku prognozuoti.

Mano galva, artimiausioje ateityje lyderiaus socialdemokratai — yrant Sajūdžiai, didžioji jo lyderių dalis įsilies į šią partiją. Taip pat nemažą papildymo LSDP gali sulaukti, yrant (ar skylančią) LKP. Reikia turėti omeny ir Socialistų Internacionalą — tarptautinis veiklos koordinavimas jiems praktiškai užtikrintas.

Geras perspektyvas Lietuvoje, kaip tradiciškai katalikiškoj šaly, ypač turint omeny šiandieninį krikščionybės renesansą, turi krikščionys demokratatai. Jie gali remtis gera organizacine Katalikų Bažnyčios struktūra. Ilgainiui LKDP turėtų tapti labai įtakinga politinė jėga. Aišku, tai priklausys ir nuo Lietuvos Katalikų Bažnyčios vadovybės požiūrio į politiką apskritai. Kol kas aiškesnės pozicijos ji nėra pareiškus.

Demokratams gi lieka centro vieta. Mūsų veiklos sėkmė ypačiai priklausys nuo ontologinių sąlygų žmogaus laisvei atkūrimo, demokratijos įtvirtinimo visuomenės gyvenime eigos. Kaip jau aukščiau minėjau, viena pagrindinių sąlygų — privačios nuosavybės atkūrimas ir įtvirtinimas. Mūsų atrama — ir dvasiškai, ir ekonomiškai laisvi žmonės. (Nukelta į 3 psl.)

Šiame numeryje:

Mauzoliejus utopijai • LDP prezidiumo narys Viktoras Makoveckas apie politiką ir filosofiją • Ar reikia teologijos-filosofijos fakulteto Kauno universitetui? • „Vilniaus” ansamblis Chicagoje • Tautvydos Marcinkevičiūtės eilėraštis • Dailės dovana išėivijai • Liaudies menininkė Aurelija Ovsiankienė

Teologijos-filosofijos fakulteto Kauno universitete klausimu

ANTANAS PAŠKUS

Profesorius Kęstutis Skrupskelis, kalbėdamas apie pasaulėžiūrą Vytauto Didžiojo universitete Kaune, daro išvadą, kad planai atgaivinti teologijos-filosofijos fakultetą „nėra remtini“ (*Draugas*, 1989 m. lapkričio 11 d.). Savo nuomonei paremti jis duoda tris priežastis: katalikų izoliaciją tame fakultete, dėsytųjų trūkumą ir galimą nesugebėjimą auklėti studentus demokratiniam gyvenimui — nepajėgiančius kitamincius atlaidžiai vertinti. Tai gali įvykti dėl to, kad „tiek katalikų, tiek marksistų filosofijose dogmatiška pažinimo teorija dar tvirtai laikosi“ (p. 2). Į šiuos argumentus kiek akylėliau ir pasisiūžime.

Visų pirma yra nesupratimas kalbėti apie katalikišką filosofiją. Katalikiškos filosofijos kaip tokios nėra ir negali būti. Galbūt galima būtų kalbėti apie katalikišką filosofiją tiek, kiek tos filosofijos autorius ar dėsytovas yra katalikas, ir tiek, kiek katalikai yra linke viena ar kita filosofine sistema-teorija naudotis (katalikų filosofinė tradicija). Tiesa, Katalikų Bažnyčia buvo pasirinkusi tomistinę filosofiją kaip anuomet tinkamiausią įrankį tikėjimo tiesų (Apreiškimo) aiškinimui. Bernard Lonergan, S.J. tvirtina: „scholastinė teologija buvo monumentalus pasiekimas. Jos įtaka Bažnyčiai buvo didžiulė ir ilgalaikė. Iki Vatikano II, kuris teikė pirmenybę labiau bibliniam kalbos stiliui, ji davė foną, iš kurio išėjo popiežiški dokumentai ir susirinkimų dekretai. Apskritai, šiandien jos jau atsisakys“ (*A Third Collection: Papers by Bernard J.F. Lonergan, S.J.*, 1985, p. 246). Šiandien atsisakys ir scholastinės filosofijos, sukūrusios nuostabią loginę-metafizinę sistemą. Nūdien nebėra vienos bendros sistemos nei filosofiniame, nei teologiniame katalikų mąstyme.

Išties katalikybė gali naudotis, ir naudojasi, bet kokia filosofija, kuri tik nėra atsirėmusi į ateistines prielaidas. Šia prasme kiekviena neateistinė filosofija gali būti „katalikiška“ filosofija. Net ir ateistinio mintijimo įžvalgos būna parankios, ieškant atsakymo į amžinuosius klausimus ar laiko rūpesčius. O katalikas filosofas gali rinktis ir renkasi įvairius išeities taškus ir kryptis savo minčiai vystyti. Antai Maurice Blondel, vienas iš žymiausių filosofinės minties atstovų katalikose, išgarsėjo savo „veiklos filosofija“. O mūsų filosofas Juozas Girnius, išėjęs tomistinę mokyklą, ypatingą dėmesį nukreipė į egzistencinę filosofiją. Filosofas ir teologas Antanas Macceina taipgi nebuvo scholastinis mąstytojas. Taigi būtų netikslu filosofinės minties atstovus katalikuose sutapatinti su scholastika ar su dogmatiška pažinimo teorija jų epistemologijoje. Taipogi nebūtų logiška daryti išvadą, kad būsimame Vytauto Didžiojo universitete teologijos-filosofijos fakultete bus išimtinai dėstoma scholastinė filosofija.

Kaip ten bebūtų, viena aišku, kad dogmatiška pažinimo teorija kaip tokia dar neveda į netoleranciją, kaip paskaitininkas nuogastaujantis bando įrodinėti. Tačiau kitoje vietoje jis pats užmena toleranciją esant daugiau charakterio dalyku. Iš tiesų tolerancija yra ne teorijos, o gyvenimo dalykas; ne teoretinės sampratos, bet moralinės jausenos reikalas. Ir reliatyvinė pažinimo teorija dar nepadarė žmogaus tolerantu. Juozas Girnius žodžiais, „ir toleranciją skelbiančios ideologijos išpažinėjas faktiškai gali likti fanatiku“. Priešingai, dogmatiškos pažinimo

Kun. dr. Antanas Paškus Lietuvos krikščionybės jubiliejaus minėjime 1987 metais Chicagoje.

Jono Tamulaučio nuotrauka

teorijos besilaikas asmuo gali elgtis tolerantiškai. Mat savo esmė tolerancija yra moralinė dorybė, kurios šaltinis yra pagarba žmogui. Užtat baiminimasis, kad tariamoji „katalikų filosofijoje dogmatiška pažinimo teorija“ vesianti į kitamincius netoleranciją, nėra racionalus. Tarp kitko, neracionali baimė yra gavusi fobijos vardą psichologijoje. Greičiausiai teologijos-filosofijos fakulteto nariai žiūrės, kad „tolerancija neliktų tik bediniu „pakentimu“, o liudytų žmogiškąją savitarpio atvirybę, neisibaiminant sutelkinto kovojimo už tiesą“ (Juozas Girnius, LE, XXXI t., p. 280).

Tačiau tolerancijos dorybė išsiugdyti nėra lengva. Ji reikalauja pastangų. Ji žmogui kelia įtampą tarp meilės tiesai ir noro prakišti savo nuomonę, savo įsitikinimus, savo pažiūras. Ne taip greit ir ne taip lengvai buvo praręgėta tolerancija esant dorine vertybe. Net toks John Locke (1632-1704), energingai gynęs toleranciją, jos nepripažino ateistams ir katalikams. Locke klydo, manydamas, kad toleranciją galima išsiugdyti tik proto švietimu, žinių kaupimu. Dora, kuriai priklauso ir tolerancija, neisigyjama vien pažinimu, informacija. Tai liudija, pvz., net ir Jungtinių Amerikos Valstybių mąstytojas. Taigi būtų netikslu filosofinės minties atstovus katalikuose sutapatinti su scholastika ar su dogmatiška pažinimo teorija jų epistemologijoje. Taipogi nebūtų logiška daryti išvadą, kad būsimame Vytauto Didžiojo universitete teologijos-filosofijos fakultete bus išimtinai dėstoma scholastinė filosofija.

Buvęs JAV švietimo departamento asistentu (1985-1988), universiteto profesorius Chester Finn, Jr. štai ką sako: „Jau daug metų kaip kontroversinių pažiūrų svečiai kalbėtojai rizikuoja būti trūkdomi, pertraukiami ir net priešiški klausytojų rėksmų priverčiami nutilti. Lygiai ir mokslininkai, susidomėję tam tikrais tyrimais, palietę jautrius klausimus arba pasiekę nepageidaujama išvadą, rizikuoja būti savo kolegų apšmeižtais“ (*Commentary*, September 1989, p. 18). Šitaip, pvz., atsitiko su žymiu psichologu Arthur Jensen (UC - Berkeley). Jo mokslinių tyrimų išvados I.Q. (inteligencijos) klausimu buvo juodiems nepalankios. Todėl dėl jų ir radikalių smurto veiksmų jis nebegalėjo viešai universiteto audi-

torijoje savo paskaitų skaityti. Panašią patirtį su kairiaisiais radikalais turėjo profesorius Ian Macneil (Harvard, teisės fakultete), istorijos profesorius Stephen Thernstrom (Harvard), plačiai žinomas demografijos profesorius Reynolds Farley (University of Michigan), profesorius Stephen Balch (City University of New York), Herbert London (State University of New York). Ne visi universitetuose dėstomi dalykai yra moksliski. Esama ir ideologinės propagandos. Štai University of Pennsylvania studentams privalomi kursai apšviesti juos apie rasizmą, seksizmą ir homofobiją (homoseksualizmo baimė) yra ne kas kita kaip pamokslavimas ir indoktrinacija. Šio universiteto profesorius Alan Kors žodžiais, „turime Beidžingo universiteto pagrindus Philadelphiaje“ (ibid., p. 20). Gal kai kam atrods, kad tai perdėtas „dogmatiškos“ epistemologijos atstovų jautrumas? Kazin!

Morton Halperin, Amerikos pilietinių teisių sąjungos (ACLU) Washingtono skyriaus direktorius, spaudos konferencijoje (1989 m. gegužės 16 d.) nusiskundė dėl Amerikos universitetuose naudojamo dvigubo masto. Jis sakėsi galįs duoti daugybę pavyzdžių, kur universiteto vadovybė daro įvairių sunkenybių konservatoriams studentams, viešai reiškiantiems savo pažiūras. Tuo tarpu jis neradęs „nei vieno atvejo, kur universitetai būtų sudrausminę studentus už jų kairias pamatas ar nuomones ar rasistinius pravardžiavimus, siunčiamus nemažumų adresu“ (ibid., p. 21). Naudojant dvigubą mastą, sudaroma grėsmė sudėtingesnių klausimų gvildinimo laisvei. Dvigubas mastas universitetinėje (mokslų) bendruomenėje pažeidžia protoing pokalbį normas ir nuodija intelektualinės tolerancijos klimata. Tad gal ir ne be pagrindo minėtasis profesorius Finn Šiaurės Amerikos universitetų bendruomenę pavadino „represijos sala laisvės jūroje“.

Atrodo, kad šis paradoksas labiausiai taikomas elitinėms aukštųjų mokslų mokykloms. Būdinga, kad jose yra ir kairiųjų dėsytųjų didesnis procentas. Prieš porą metų pravestu apklausinėjimu rasta, pavyzdžiui, kad

dvimetėse kolegijose 3.9% dėsytųjų save laikė kairiaisiais. Mokslinių tyrimų universitetuose ir keturmetėse humanitarinių mokslų kolegijose kairiojo sparno profesorių būta tarp 6-7%. Kairiųjų pažiūrų akademikai gausiausiai spiečiasi humanitariniuose fakultetuose: ypač filosofijos (21.7%) ir sociologijos (37%) fakultetuose. Radikalieji akademikai skiriasi nuo savo kolegų ne tik politine pasaulėžiūra, bet ir savo pažiūromis į mokslo ir mokymo uždavinį. Visi šie dalykai, jų įsitikinimu, esąs neišvengiamas ir išskirtinis politikos pratęsimas. „Universitetas yra dirbtuvė, gaminanti ginklus — ideologinius ginklus — klasių grumtynėms, klasių kovai; ir treniruojanti žmones jų naudojimui“, tvirtina Harvard profesorius Richard Lewontin (*Commentary*, October 1986, p. 45).

„Suformuoti marksistinė inteligentią ateities kovai, man regis, ir yra aukščiausia marksistinė pedagogikos ir šiandieninio radikalų intelektualinio gyvenimo misija“, teigia Yale akademikas Frederic Jameson (ibid.). Prisiimtina, kad studentų klasės būna beveik visiškai dėsytųjų kontroleje. Jei tie užsidega pamokslau ir „kiek galima gilesniu įsijautimu“ (be pakankamos intelektualinės gelmės) kalbės, tuomet „ideologinių ginklų dirbtuvė“ gali būti gana produktyvi. Ar tokioms studijoms katalikai turėtų organizuoti stipendiją Lietuvos marksistui, kaip tai sugestijuoja profesorius Skrupskelis?

Iš šios trumputės apžvalgos, regis, išeitų, kad iš tiesų „dogmatiškoji pažinimo teorija“ veda į kitamincius nepakentimą. Visa bėda, tik, kad, ir „ankstyvuose Markso raštuose, ir radikaliųjų akademikų prielaidose vyrauja epistemologinis reliatyvizmas. Pagal jį, objektyvi tiesa esanti ta, ką diktuoja dabartis ir ko reikalauja ateitis. Aplamai, marksizmas nėra minties, bet veiksmo filosofija. Jis siekia ne mąstyti pasaulį, bet jį keisti ir tai ne evoliucijos, o revoliucijos būdu. O ką tas pasaulio keitimas reiškia, tai Lietuvos žmonės labai gerai žino, ir ne iš knygų, bet iš tokios skaudžios patirties, kokios lietuvių tauta dar nėra turėjusi visoje savo istorijoje. Tiesa, yra ir mąstantis marksizmo kryptis, pretenduojanti tapti krikščionybės pakaitalu, mėginanti rasti galutinę žmogiškosios egzistencijos prasmę. Tačiau iš esmės čia klausimas eina jau nebe apie marksizmą, bet apie ateizmą. Tiesa pasakius, ateizmo iššūlis krikščionybei liečia ir mintijimo, ir praktinio angažavimosi sritis. Kaip tik čia teologijos-filosofijos fakultetas Vytauto Didžiojo universitete ir išieivų stėpdijios Lietuvos studentams galėtų suvaidinti istorinę rolę.

Skrupskelis man, kad „katalikiškasis fakultetas skatintų dogmatišką filosofijos dėstymą“ (p. 2). Tos baimės priežastimi yra jo paties asmeninė patirtis: „Aš pats, ketverius metus praleidęs skolastinėse [gal scholastinėse? — A.P.] filosofijos šloboje, tokio likimo niekam neinkiu“ (p. 2). Suprantu, gerai suprantu tą jausmą, nes ir mai jis nėra svetimas. Scholastikos eko paragauti Kaune (ji buvo ptrauklesnė) ir Gregorianum universitete Romoje (mažiau patraukli). Mačiau, kaip scholastinė filosofija buvo dėstoma katalikiškose kolegijose Jungtinėse Amerikos Valstybėse. Ten buvo bandoma dėsytį tomizma, o gauta jo anomalija. Anuo metu šią anomalią stipriai kritikavo amerikietis jėzuistas Walter J. Ong. Nekritikavo jis paties tomizmo, bet jo iškraipą ir teologijos bei filosofijos fakultetų struktūrą. Negiliu išsivaizduoti, kad tokia iškraipą galėtų būti perkelta į Lietuvą, į ten ketinama steigti teologijos-filosofijos fakultetą.

Galima vaizduotis krikščionybės padėtį Lietuvoje esant kiek pa-

našią į jos būklę Origeno (A.D. 185-253) laikais Aleksandrijoje. Vienoje pusėje katekizminio lygio krikščionys (manau, tokių dauguma nūdienėje Lietuvoje), antroje egiptiečiai, graikai, romėnai, žydai... (ar nepanaši Lietuvos inteligentią?) Susidūrę su krikščionyste helenistinės minties atstovai geidė žinoti, kaip galima protą suderinti su tikėjimu, mokslų žinią su didžiosiomis krikščionybės paslaptimis. Jų norą patenkinti, sueiti į dialogą su pagonių šviesuoliais reikėjo visų pirma susipažinti su jų sukurtais minties turtais. Origenas, Aleksandrijos vyskupo pavedimu, mokydamas katechumenus, įkūrė mokyklą, kurioje pažangesnius ir gabesnius studentus įvedė į filosofines disciplinas. Mat jis norėjo, kad jie taptų mąstanciais krikščionimis.

Vienas iš Origeno mokinių, Gregorijus iš Neocesarėjos, advokatas, vėliau tapęs vyskupu, pasakoja apie savo studijas Origeno mokykloje: „Jis (Origenas — A.P.) įvedė mus į visas minties sroves. Niekas mums nebuvo uždrausta, niekas neslėpta nuo mūsų, niekas mums nebuvo neprieinama. Turėjome pažinti visokias doktrinas: barbarų ir graikų, mistines ir politines, dieviškas ir žmogiškas. Visiškai laisvai tyrinėjome visokias idėjas, kad save patenkintume ir pilnai gėrėtumėmės proto gėrybėmis“ (*The Christian Idea of Education*, 1960, p. 157). Vadinasi, pirmutinis Origeno mokyklos uždavinys buvo savo studentams išsamiai supažindinti su tuometinėmis filosofinio mintijimo kryptimis; antrasis — jas kritiškai įvertinti. To siekiant, pats Origenas „mums pagelbėjo“, sako, Gregorijus, „mums vadovaudamas, nurodymas, kas teisinga ir naudinga, padėdamas į šalį visa, kas klaidinga“ (ibid., p. 157-158). Toks „dviasių skyrimo“ procesas yra savitas krikščioniškajam protavimui.

Šios dvi funkcijos: mokslų žinijos pažinimas ir jos vertinimas Apreiškimo perspektyvoje palieka vienu iš pagrindinių nūdienio katalikiškojo fakulteto uždavinių. Ogi psichologijos amžiuje daugybę sukaupytų žinių apie žmogų sukelta moderniosios psichologijos puslapiuose. Nūdien juos atidžiai skaito ne vien tik psichinės sveikatos specialistai, bet ir teologai, ir filosofai, ar net eiliniai žmonės juos pavarto. Moderniosios psichologijos metodika (statistinė ir kitokio), teorijos (psichoanalitinės, tarpasmeninės, egzistencinės...), praktiniai pritaikymai (terapinės kryptys) tai vis tos protu sukurintos gėrybės, laukiančios Origeno mokinių katalikiškame fakultete. Todėl klausiti, kokia psichologija katalikiškame fakultete būtų dėstoma, yra tas pats, kaip klausiti, kokiomis susisiekimo priemonėmis fakulteto „katalikai“ keliautų po pasaulį: arkliai traukiamomis vežimais ar motoru varomais vežimais (automobilais, traukiniais, lėktuvais...)? Netikėti, kad dabartinės Lietuvos katalikai būtų tokie žioplai ir rinktusi vežėčias. Va, užsilipus ant vežėčių prielaidos, privažiuojama prie juokingų hipotetinių išvadų, turinčių kalbėti prieš teologijos-filosofijos fakulteto steigimą.

Kita katalikiškojo fakulteto misija yra plėsti ir gilinti teologinę-filosofinę mintį studijomis bei krikščioniškų mintytojų ugdymu. Kunigų seminarijos šio uždavinio atlikti negali, nes jų pirminė ir esminė paskirtis yra ruošti kunigus pastoracijai. Tą funkciją geriausiai įvykdyti gali tik institucijos, esančios universitetinės struktūros rėmuose. Mat tokioje aplinkoje fakulteto dėsytieji ir studentai sueina į sąlytį su universiteto akademine bendruomene, kuri praplečia jų horizontus ir duoda progos pažvelgti į savąją sritį iš šviežios perspektyvos. Antra, fakulteto dėsytieji, būdami universiteto dalimi, privalo įvykdyti univer-

siteto ar švietimo ministerijos akademinius reikalavimus tiek pasiruošimo, tiek kūrybinio darbo atžvilgiu. Faktas, kad universitetų teologijos fakultetai yra kūrybiškai produktyvūs.

Šiandien, kaip ir praityje, originalus katalikų teologų mintijimas vyksta tuose fakultetuose, kurie yra universiteto dalimi, kaip, pvz., Innsbruck, Strasbourg, Louvain ir kituose universitetuose. Taipogi yra kūrybingos ir tos teologinės mokyklos, kurios yra miestuose su didesniais universitetų centrais kaip, sakysime, Paryžiuje ar Lyons. Tokiu atveju sąlytis su pirmųjų linijų mokslininkais ne tik nevengiamas (ir gal neišvengiamas), bet ir stropiai ieškomas. Štai dėl ko modernioji įžvalgos minties teologija klestėjo ten, kur teologijos fakultetai buvo sudėtinė universiteto dalimi, kaip Vokietijoje, Austrijoje, Olandijoje, Prancūzijoje... Priešingai, kituose lotynų kraštuose ir Jungtinėse Amerikos Valstybėse teologijos ir filosofijos mokslų institucijos buvo izoliuotos nuo bendros akademinės srovės. Jos ir nebuvo kūrybingos. Minties originalumu nebuvo vaisingas net ir jėzuitų vedamas Gregorianum universitetas Romoje. (Prieš keliolika metų jis buvo stipriai reformuotas.)

Prieškarinė Lietuvos bažnytinė hierarchija darė didelę klaidą, grūdama visus savo stipendininkus į Romą teologijos, kanonų teisės ar filosofijos studijoms. Iš jos grįždavo diplomais pasipuošę, legalistinio mentaliteto, siaurų horizontų bažnytiniai administratoriai. Po Antrojo pasaulinio karo ta pati klaida vėl buvo pakartota. Gana gausus dvasininkų būrys ten, Romoje, išigijo akademinius laipsnius. Beje, kaip akademikai nepaliko jie jokių pėdsakų, išskyrus žodelytį „dr.“ prie savųjų pavardžių (yra viena kita išimtis). Tiesa, jie buvo ruošiami ateities Lietuvai. Kokia ironija! Šiandieninei Lietuvos inteligentią reikalinga dvasininkų su visai kitokiu akademiniu pasirušimu, kad galėtų su jais atrasti bendrą kalbą. Anuometiniai bažnytiniai universitetai Romoje neįtęgė laiko dvasios, nesu-prato dabarties žmogaus rūpesčių, todėl negalėjo jų parodyti ir savo studentams. Jie (profesorai ir studentai) buvo per kietai izoliavesi.

Kitaip būtų su prieškariniu teologijos-filosofijos fakultetu Vytauto Didžiojo universitete. Jo darbus gali įvertinti tik išsamios ir visapusės studijos. Šiame kontekste tik primintina, kad tokie vyrai kaip Juozas Brazaitis, Juozas Girnius, Jonas Grinius, Zenonas Ivinskis, Antanas Macceina, Ignas Skrupskelis... visi baigė teologijos-filosofijos fakultetą. Be jų įnašo dvasinė lietuviškoji kūryba (ypač filosofijos srityje) būtų skurdoka. Jų tarpe gimė ir nepasaulėžiūrinės politikos mintis — demokratijos pagrindas (Vatikano II priimta). Negalima jiems prikišti nei kitaminciams nepakantumo. Niekur jų raštuose neteko užtikti kitamincius pravardžiuojančių epitetų, kurių taip gausu pas kairiuosius radikalus. Matyt, to teologijos-filosofijos fakulteto būta „gero indėnų rezervato“. Užtat planai jį atkurti yra labai remtini. Kitaip krikščioniškoji sąmonė Lietuvoje pasilikus katekizminio lygio.

Pagaliau profesorius Skrupskelis sumini dėsytųjų trūkumą, kalbantį prieš fakulteto steigimą: „Nepažįstu nė vieno su filosofiniu išsilavinimu, kuris sugebėtų katalikišką filosofiją dėsytį“ (p. 2). Puiku! Tokio dėsytėjo fakultetui ir nereikės, nes toks dalykas kaip katalikiška filosofija išvis neegzistuoja. Jei būtų tokia filosofija, kurios pagrindinės prielaidos remtųsi popiežiaus neklaidingumu, septyniais sakramentais ir Bažnyčios tradicija, tuomet ją tikrai reikėtų vadinti katalikiška. Deja, šitokios filosofijos užtikti dar neteko.

Neteko susipažinti su Lietuvos filosofais. Nežinau, ar jų tarpe atsirastų naujas Origenas. Nežinau, ar iš išeivijoje esančių filosofų kas nors sutiktų jo vietą užimti. Bet, va, kiekviena pradžia yra kukli. Sudarius galimybes keliems asmenims Vakaruose pasistudijuoti, per keletą metų dėsytųjų spraga užsipildytų. Bet atsisiakius teologijos-filosofijos fakulteto, būtų atsisakyta krikščioniškos minties židinio dvasiškai nualintoje tautoje.

Kęstutis Skrupskelis
Jono Kuprio nuotrauka

KĘSTUTIS SKRUPSKELIS
atsako:

Teologijos-filosofijos fakulteto reikalas Kaune yra labai svarbus. Jis neturėtų tapti polemikų objektu. Į svarstybas turėtų jungtis ir kiti, nes neužteks vien tik mano ir kun. Paškaus išminties.

Apie ką reikalas sukasi? Apie fakultetą, kuriame filosofija, teologija, literatūra, istorija ir kiti dalykai dėstomi katalikų katalikams ir kuris yra Bažnyčiai (iš tikro vietos vyskupiui) pavaldus (pavaldumo galimi įvairūs laipsniai). Savo paskaitoje neliečiau dviejų klausimų: ar Kauno universitete turėtų būti dėstoma teologija ir ar Lietuvai reikia katalikiškos inteligentių. Tarp kitko, pasilieku prie nuomonės, kad Lietuvai reikia ir marksistinės inteligentių, tačiau nenorėdamas per daug piktnaudžiauti *Draugo* redaktorių kantrybe, šiuo klausimu nesibylinsiu. (Kun. Paškaus tvirtinimą, kad filosofinė marksizmo pusė ribojasi ateizmu, aiškinčiau polemine aistra.)

Kun. Paškus atmeta mano teigimą, kad katalikų tarpe dar tvirtai laikosi dogmatinės pažinimo teorijos. Apie tokias teorijas kalbėdamas, ką turėjau omenyje? Dogmatinės pažinimo teorijos tvirtina, kad žmogus sugeba beartipaisai daiktus pažinti, kad pažinimo nesąlygoja nei psichologinės, nei kultūrinės aplinkybės. Žmogaus prote atspindi daiktai tokie, kokie jie yra. Teologijos srityje tokios teorijos pasireiškia tvirtinimais, kad tikėjimo tiesos yra amžinos ir nesikeičiančios, kad Dievo buvimas įrodymų išvada turi priimti kiekvienas sveiką protą liudija Apreiškimo dieviškas versmes. Tokių pavyzdžių būtų galima pririnkti daugiau.

Kun. Paškus mini filosofą Blondel'į, kaip pavyzdį, kad katalikai gali rinktis įvairius išeities taškus, taigi ir kritines pažinimo teorijas. Blondel'io atvejis reikšmingas, nes iš tiesų jis nebuvo nei scholastikas, nei dogmatikas. Tačiau Blondel'io biografija rodo, kad mano „fobijos“ nėra be pagrindo. Blondel'io ir kitų filosofavimai išsukė aštrią Romos reakciją: (Nukelta į 4 psl.)

„Vilniaus“ ansamblio gaida — gyva Lietuva

DARIUS LAPINSKAS

Jaunimo centre, Chicagoje — mūsų namuose toli nuo namų sausio 13 ir 14 dienomis koncertavo Lietuvos tautinės muzikos ansamblis „Vilnius“, vadovaujamas birbynės virtuozo Antano Smolskaus. Kai klausais šio aukšto meninio lygio ansamblio, girdi gyvą, alsuojančią Lietuvą. Jų programa įvairi, jautriai atpasakojanti mūsų tautos dalia. Čia būta liūdnu dainų, kaip liūdna netolima mūsų tautos praeitis. Čia būta karinų dainų, kaip mūsų tautos dabartis. Čia būta ir daug linksmos muzikos, kaip linksma ir šviesi mūsų tautos ateitis, nes tiesa yra mūsų pusėje. „Kur tas dulkėtosios muzikos, kaip linksma ir šviesi mūsų tautos ateitis, nes tiesa yra mūsų pusėje. „Vai, ko nusižvengei“ dainos žodžiais: „... Gedimino kalne trišpalvę iškelsiu ir prie Aušros Vartų karštai pasimelsiu“ publika nuskrido mintimis įsijungti į laisvėn žygiuojančių tautiečių gretas. Na ir kiek ten daug buvo pagrota tos trankios mūsų kaimo linksma vakarių muzikos: „Telsių klumpakojis“, „Molainių polka“, „Linksmoji armonika“ ir daug kitų. Mūsų kaimas jau šventiškai pasiruošęs didžiamajai tautos šventei, kuri nesustabdomai artėja.

Ansamblio stiprybė — darnus ansamblinis pasirinktų kūrinių atlikimas. Puikus įvairiaspalvių liaudies instrumentų, derinys, vingiuota dinaminė linija, rafinuotai naudojamas rubato ir tempų gradavimas ir nuostabus vienas kito susiklausymas — tai „Vilniaus“ ansamblio žavingos savybės. Kitas klausą stebinantis reiškinys tai solistų Jolantos Čiurilaitės ir Arūno Malikėno nepaprastai švarus balsų sąsaskambis. Nors abu yra Vilniaus operos solistai ir turi stiprius balsus, bet jie sugeba sutildyti juos iki tyliausio pianissimo, neprarasdami nei savo balsų savitumo, nei intonacijos grynumo. Tikriausiai jūdvių dainavimas nuo pat vaikystės dienų aukšto meninio lygio choruose padėjo jiedviem pasiekti tokio darnaus sąsaskambio duetų dainavime. Arūnas Malikėnas, būdamas berniukas, dainavo kaip solistas „Ąžuoliuko“ chore, o Jolanta Čiurilaitė buvo solistė Vilniaus mergaičių chore. „Vilniaus“ ansamblio meninkai kaip solistai yra tikrai pa-

Lietuvos tautinės muzikos ansamblis „Vilnius“

vydėtinio lygio savo specialybės meistrai. Ansamblio vadovas Antanas Smolskus, birbynės virtuozas, turi nepaprastai plačią dinaminę skalę, žavingą visose instrumento registruose išlygintą toną, iki paskutinės detalės ištobulintą interpretacinę išraišką ir muzikinės frazės struktūrinę funkciją paremtą frazavimą. Visos šios savybės ypač išryškėjo jo soliniuose numeruose: „Raliavime“ ir bisui pagrotoje „Piemenuko dainoje“.

Kanklių virtuozė Lina Naikeliene ne be reikalo buvo publikos sutikta triukšmingomis nesibaigiančiomis ovacijomis po jos solinių pasirodymų: lietuvių liaudies šokio „Šocas“ ir ypač po kūrinio „Mane močiutė barė“. Jos sodrus skambesio kanklių tonas nieko neturi bendro su kanklėmis giminingos citros tonu, bet daug daugiau primena didingos arfos toną. Jos įgudusi pirštų technika pajėgia išryškinti kontrapunktinį melodinį elementą vienas kitą besivaikinančių arpeggio tonų fone, tarsi grotų visas kanklių orkestras ar, gal dar tiksliau pasakius, tarsi dainuotų grakščiai beskra-

jojančių angelų choras.

Vilniaus Operos solistė Jolanta Čiurilaitė turi gražų, skaidrios spalvos balsą, kuris gali su-skambėti nostalgikai liūdnei, kaip dainoje „Čiulba ulba paukšteliai“ arba nuostabiai džiaugsmo kupinai, kaip dainoje „Sėjau, sėjau rūtėles“. Ji moka pagriebti publika ir ją įtraukti į dainuojamos dainos nuotaikos emocinį sūkuri.

Vilniaus Operos solistas Arūnas Malikėnas turi stiprų baritoną balsą, kuris moka juoktis, liūdėti ar karingai sužibėti, atskleidamas mūsų daugiaveidžių liaudies dainų grožį. Čia jis besikvatoja šelmis „Šią naktelę“ dainoje, o ten jis ilgesio pervertas kaimo bernelio dainoje „Oi žinau, žinau“.

Kalbant aplamai apie dainuojamą programą dalį, reikia išskirti sustoti prie patriotinės tematikos dainų, kurios buvo atliktos abiejų solistų su nepaprastu emociniu intensyvumu ir dramatinės įtampos palaipsniu, bet nesulaikomu augimu į neišvengiamą likiminį smūgį, po kurio staiga nušvinta giedras dan-

Tautvyda Marcinkevičiūtė

ANAKONDA

Tik į šį užrakintą kambarį
negalėsi įeiti

Iš pasakų

Mažų mažiausiai pamatyt drakoną
Tikėjau, ar bent gigantišką gyvatę varinukę,
Prarijusią karalių ir jo žmoną,
Kaip vakarais močiutė sekdamo anūkei,
Į sapno karalystę grimtančiai...Bet...knygos?!
Tai kur aš, pagaliau, esu? Nejaugi taip kietai įmigus?

Didžiulė salė. Prie sienų ir per vidurį — lentynos
Ir veikaliukai lyg berniukai, dar neapipjaustyti
ir švarūs,

Lyg su laiku būtojų savo eidama lenktynių
Galvotrukčiais skaityti puoliau, kol manęs kas
neišvarė

Iš rojaus sodo tironijos su visais skambučiais
Tartum nuo uždrausto vaisiaus pasauly ir tebūčiau.

Priėjus angelė su rankom nuskalbdom nuo
muilo šarminio

Ir šypsena, kuri iškart išstipdė speigračio ledus,
Pasiteiravo, ar nepamiršau aš apsiuikiti

apsauginių šarvų
Ir pasmalsavo, kaip patinka smauglio man vidus...
To jau per daug. Atšoviau jai, kad tiksliai išorė,
Skirtingai matoma, visus mus krūvoje ir riša.

— Matau, jog nieko ligi šiol jūs nesupratot, —
Nuliūdo angelė, — šie žvynai, nugarėlės iš odos,
Argi nepastebėt, kaip virškina šis aparatas,
Patekus čia, nelaukite, kol išvaduos
Koks riteris, nes jūs pakliuvote į smauglį.
Taip apstulbau, kad tik pralemenau: — Nejaugi?

Tai reiškia, kad čia cirkas? O Jūs jį dresiruojat? —
Jau nusiūyliu angelė. — Nes gali būti, kad smauglys...
— O aš tikėjau, kad čia tikras rojus...
— Priiminėdamas kol kas svečius, ir pats kada išlys...
— O man atrodo, kad tik varinukės, na, dar gluodenos
Taip pat kiti panašūs faktai, sušukuoti glotniai,

gus, apvainikuotas nuostabaus grožio vaivorykštės.

Penktasis ansamblio narys Antanas Valuckas groja net penkiais instrumentais ir visais tikrai puikiai, bet kadangi savo pagrindinį instrumentą — violončelę paliko Vilniuje, tai pabaudai turėjo pakeisti dėl svarbių priežasčių Vilniuje pasilikusius Jau-nimo teatro aktorius Remigijų Vilkaitį ir Arūną Storpirstį. Jis tą uždavinį pasigėrėtinai gerai įvykdė, pranešdamas programą ar ją pajavirindamas rimtais patriotiniais eilėraščiais ar ne taip rimtais suvalkietiškais poriniais, kurie klausytojų tarpe vos nesukėlė civilinio karo, žemačiams ir aukštačiams, suvalkiečiams ir dzūkams skirtingai reaguojant į tą humorą. Bet pasigriebęs armoniką, jis savo miklių pirštų ir iš jų sklindančių smagių „Armonikos polkos“ ritmų dėka vėl sujungė visas gentis į vieningą lietuvių būrį.

Reikia tikrai stebėtis ne vien Antano Valucko, bet ir kitų ansamblių daugiatalentiškumu. Solistė Jolanta Čiurilaitė ne tik dainuoja solo ar duetas, bet ir kartą puikiai groja skudučiais. Solistas Arūnas Malikėnas ne tik kad dainuoja ar groja skudučiais, bet ir puikiai valdo kontrabasines kankles. Na, o kanklininkė Lina Naikeliene ne tik kad virtuosiškai skambina trijų rūšių, lyg trijų generacijų, kanklėmis ir groja skudučiais, bet kartu moka nuspalvinti savo balsą kaimietiško alto skambesiu, kuris pridėjo ansamblio a capella dainavimui intriguojantį elementą.

Pabaigai reikia pasidžiaugti Lietuvos tautinės muzikos ansamblio „Vilniaus“ vadovo Antano Smolskaus sumanumu, atrenkant tokius gabius menininkus ir suliejant juos į tokį darniai ir įdomiai skambantį ansamblį, kuris kitų tautų tarpe garsina Lietuvos vardą, o saviems suvirstina širdis, atskleidamas žėrinti mūsų kaimą, per amžius sukūrusį genialią mūsų tautos muziką.

Juliaus Kelero pokalbis su Viktoru Makovecku

(Atkelta iš 1 psl.)

nės. Mano nuomone, LDP ateities perspektyvos neblogos — Lietuvoje vis dėlto, skirtingai nei Vakarų Europoje, socialistinės, o ypač komunistinės idėjos niekada nebuvo per daug populiarios. Lietuvio galvosena, man rodos, savo gilumoje daugiau konservatyvi nei liberali (tai sakau skirtinga prasme, nei liberalizmas įsivaizduoja, sakysim, Vytautas Kavolis). Nors tai, be abejo, visiškai sąlygiškas įvardijimas. Ir visgi, jau tolimesnėje ateityje Lietuvos inteligentija links labiau į LDP ir LKDP, negu į LSDP pusę. O ar tai reali ateitis, ar miglota futurologija — parodys laikas.

JULIUS KELERAS: Kaip tau, kaip demokratui, atrodo Lietuvos Laisvės Lygos padėtis? Ar ji neprimena užgesusio laužo? VIKTORAS MAKOVECKAS: Visų pirma reikia pažymėti, kad Lietuvos Laisvės Lyga — ne politinė partija. Tai ne viena kartą yra pabrėžęs ir jos lyderis Antanas Terleckas. LLL nuo visų kitų Lietuvos politinių jėgų skiriasi tuo, kad atmeta parlamentinį politinės kovos kėdę. Ji savo egzistavimo modelį ir laiką apibrėžia labai konkrečiai: kol bus panaikintos okupacijos sąlygos. Taigi čia ir iškyla pagrindinis klausimas: kas tas sąlygas panaikins? Ar tai tik Sovietų Sąjungos uždavinys? Mes manome, kad būtent naujai išrinktas Lietuvos SSR Aukščiausiasis Sovietas ir turėtų sutelkti pagrindinį dėmesį okupacijos sąlygų ir pasekmių panaikinimui — derybų keliu sprestų klausimą dėl okupacinės kariuomenės išvedimo iš Lietuvos, pradėtų kurti Lietuvos kariuomenę, kitas Nepriklausomos valstybės struktūras.

LLL darbų tautinio išsivadavimo kovoje negalima neįvertinti. Jos nuopelnai čia, be abejo, dideli.

Magdalena Birutė Stankūnienė

„Motina Žemė Nr. 1, 1988

Aliejus, 42 x 50

Vlado Juknevičiaus nuotrauka

Dar šliaužioja šiose platumose... Matyt, piliečiai,
Kurie saulutę kaip driežai šiek tiek atkuto,
Ir taip negailestingai kasdienybės plėšomi,
Ne ligi dugno dar išgėrė paruoštą cikutą...
Dar šnibžtelėjo man išeinančiai: — Tai anakonda.
Ant durų perskaičiau: Specfondai, bet nekanda.

Ir pasileidau bėgti. O ji ten rangėsi

be galo ir be krašto.

Ir prabudau. Močiutė tebelaiškė rankoj

Šventą Raštą.

LPS reakcija buvo gan šalta: per anksti. Mano nuomone, LDP atsirado patį laiką: partijos iniciatorių (P. Vaitiekūno, S. Pečeliūno, A. Skučo) užmanymu, ji turėjo tapti opozicija Sąjūdžio viduje besireiškiantiems komunistams. Tačiau Sąjūdžio vadovybė leido suprasti: nereikia jokių frakcijų. Todėl Seimo narių tarpe ji daug pasekėjų nesulaukė. Kai kas ir išsigando: atminkime, kad buvo tik 1989-ųjų vasaris. Taip pat, man atrodo, LPS vadai LDP atsiradimą interpretavo galbūt ir taip: tai nepatekusių į LPS viršūnės žmonių ambicijos. Tada dar, kaip dabar jau tvirtai galima pasakyti, nebuvo giliau ir plačiau pažvelgta į naują tautinio išsivadavimo judėjimo etapą, jo logiką. O logika gana paprasta: Sąjūdis išjudina iš politinio ir dvasinio miego tautą, tautą pakyla į tautinio išsivadavimo judėjimą, į kovą visų pirma parlamentinės priemonėmis, ir čia susidaro galimybės reikštis skirtingiems politiniams ir ideologiniams žmonių interesams: atsiranda politinės partijos. Tai natūralus ir pažangus procesas, kadangi pagrindiniu tikslu artimiausioje ateityje visos partijos, ir Sąjūdis, iškelia Nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimą (išskyrus LKP, kuri dar visiška neiškyru, ką kuria). Aš manau, kad kai prasisės po rinkimų normaliosis parlamentinis darbas, partijos pradės vaidinti žymiai didesni vaidmenį politiniame Lietuvos gyvenime. Sąjūdis gi, mano galva, ilgainiui sunyks.

O dabar LDP su Sąjūdžiu idėjinę plotmę esminių skirtumų neturi. Tik LPS, derindamas daug įvairių pakraipų nuomonių, ne visada būna politiškai nuoseklus (ką parodė ir Lietuvos SSR pilietybės įstatymo nereikalingas forsavimas), gi LDP savo veiklą vysto, ramiai modeliudama ir įtvirtindama savo vietą dabartyje ir ateities Lietuvoje. Taigi nei opozicija, nei santarvė: dalykiš-

(Nukelta į 4 psl.)

„Tegu skamba mūsų dainos“, 1989

Lietuvos dailės dovana išeivijai

DALIA KUČĖNIENĖ

Lietuvos Valstybinis Dailės muziejus, vadovaujamas direktoriaus Romualdo Budrio, per Lietuvos Kultūros ministeriją, kuriai vadovauja Dainius Trinkūnas, atsiuntė JAV LB Kultūros tarybai istorinę dovana: 180 šiuolaikinės lietuvių grafikos kūrinių. Darbus iš Vilniaus į Chicagą pervežė Donatas Pečiūra. Vilniuje užplombuotos dėžės saugiai atkeliavo, čia jos buvo atidarytos ir patikrintos. Dokumentus pasirašė: Stasys Baras, Lietuvių Fondo tarybos pirmininkas, Dalia Kučėnienė, JAV LB Kultūros tarybos pirmininkė, Antanas Razma, JAV LB Krašto valdybos pirmininkas, Magdalena Stankūnienė, LB Kultūros tarybos narė (trūko Emilijaus Holenderio, Dailės muziejaus tarybos pirmininko ir JAV LB Kultūros tarybos nario).

Dalijamės dovanomis: daile, žodžiu, muzika. JAV LB Kultūros tarybos šūkis: „Kalbėkime bendra kalba, būkime viena tauta“ diena iš dienos stiprina išeiviją, jungdama ją su laisvąjančia Lietuva. 1990-uosius metus Kultūros taryba yra paskelbusi „Kultūros atgimimo metais“. Gegužės mėnesį Lietuvoje įvykis pirmasis kultūros kongresas dar labiau suvienys, atgaivins sužalotas tautos šakas, šaknis. Atvykstantieji tėvynainiai menininkai, rašytojai, dailininkai, muzikai vis tamptariau pajunta išeivijos kultūros lobyno kodus. Bendraudami, pradeda me vienii kitus geriau pažinti, vertinti, pamilti.

Keturi iš 180 išeivijai padovanotų Lietuvos dailininkų darbų — juos laiko Antanas Razma, Magdalena Birutė Stankūnienė, Dalia Kučėnienė ir Stasys Baras.

Lietuvos dailės grafikos darbai turėjo atkelti Šeštąjį mokslo ir kūrybos simpoziumui. Atsimenam, kaip dailės šventė nuste-bino visus, net ir skeptikus. Tokia gausi dailės paroda su 17 padalinių galėjo įvykti, tik sujungus bendras išeivijos ir Lietuvos dailininkų jėgas. Atidarymo iškilnės Lemonte, Dailės muziejuje, buvo nuostabios muziejaus krikštynos. Visi nuoširdžiai sveikino parodų kuratorių Emilijų Holenderį, kuris ne tik parodas įgyvendino, bet akivaizdžiai matė prieš devynerius metus mestos idėjos — Dailės muziejaus — įsi-

kūnijimą. Parodų gausybėje lankytojai turbūt nepasigedo prižadėtos dovanos iš Lietuvos, kuri buvo skirta Lemonto muziejaus fondui.

Priėmėme 23 dailininkų ir 17 dailininkų kūrinius, 140 moterų ir 40 vyrų kūrybos darbų. Vien tik dailininkės Aldonos Skirytės atkeliavo 67 grafikos darbai. Tikimasi sulaukti rimtos šių grafikos darbų studijos. Peržiūrėjus darbus, kilo klausimas, kodėl vyrai piešia senamiesčius, o moterys — Eglės legendos motyvus, surištus su liaudies dainomis? Prabėgomis peržiūrė-

jus dovana išeivijai — matyti, kad grafikos darbuose liaudies simbolizmas dovano iš Lietuvos, kuri buvo skirta Lemonto muziejaus fondui.

JAV LB Kultūros taryba yra dėkinga Lietuvos dailininkams, šiuos darbus sukūrusiems, ir Kultūros ministerijai bei Lietuvos Dailės Muziejaus direktorijai, juos išeivijai padovanojusioms. Dėkodami už istorinę dovana, šviesiomis spalvomis matome Lietuvos ateitį „Kultūros atgimimo metais“.

Pokalbis su Viktoru Makovecku

(Atkelta iš 3 psl.)

kas bendradarbiavimas. Šiuo metu vykstantis parašų rinkimas referendumui dėl Sovietų Armijos nedalyvavimo rinkimuose surengti — pirmasis mūsų bendras darbas.

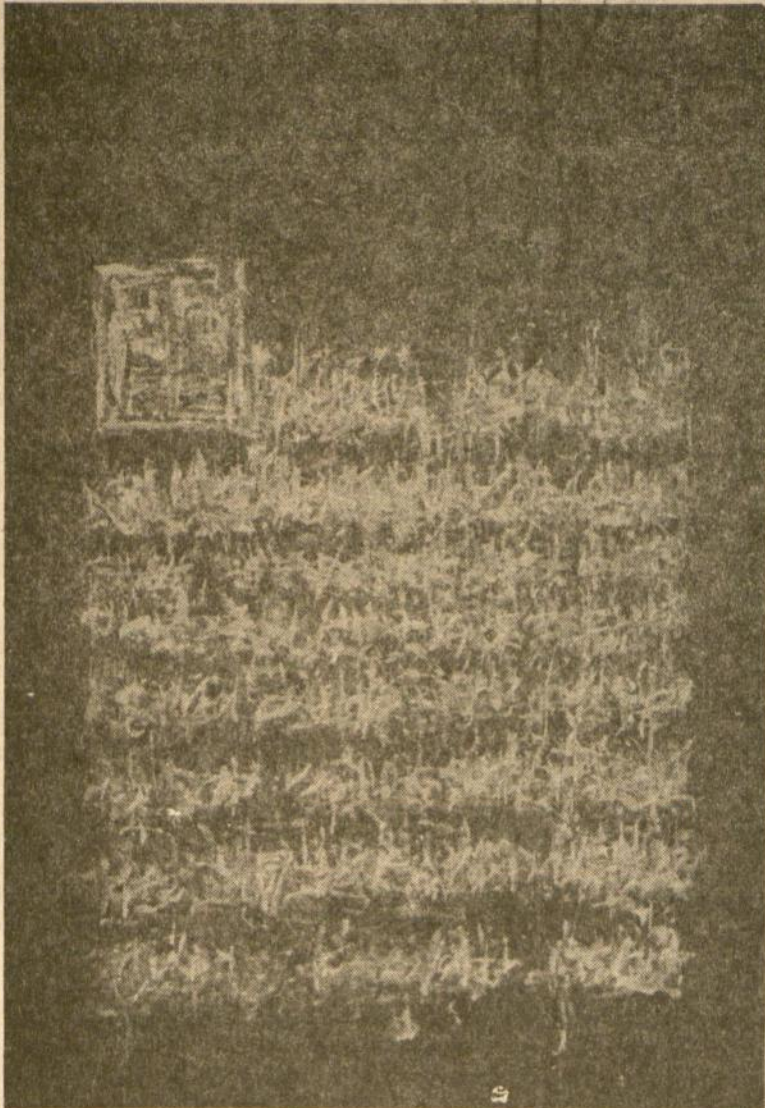
JULIUS KELERAS: Žinau, kad pats domiesi Lietuvos Respublikos laikotarpio filosofija ir ypač Stasiu Šalkauskiu, Antanu Maceina, Juozu Girniumi. Kodėl greta jų lyg ir mažiau minimi Izidorius Tamošaitis, Pranas Kuraitis? Ar jie mažesni?

VIKTORAS MAKOVECKAS: Na, dėl didumo, tai aš, tikriausiai, už visus juos didesnis ta prasme, kuria Sruoga buvo didesnis už Krėvę [Viktoro Makovecko ūgis — 2 m 4 cm — J.K.]. Taigi didumas filosofijoje — kad ir perkeltine prasme, sąlygiškas dalykas, ypač žvelgiant į lietuviškąją filosofiją ir ideologiją, kuri yra dar gana jauna, ir visi 19 a. pabaigos — 20 a. filosofai daug padarė, ją kurdami. Ypač čia tavo nurodyti vardai.

Šalkauskiui teisėtai ir dabar, atgimimo laikais, priklauso tautos ideologo vardas. Kur tik reikėjo, ten jis nuveikė tuos darbus, kurių, tikriausiai, kiti tokiam lygmeny ir nebūtų nuveikę. Tai ir pirmoji sisteminė „Kultūros filosofija“, ir Lietuvos istoriografine koncepcija, ir ateitininkų struktūrinė reorganizacija, ir šios organizacijos ideologinė sistema. Kokioje tik srityje nesiėmė darbo Šalkauskis, ten padėjo kol kas ženklausius pagrindus kitų ieškojimams. Tiesa, idomu pažymėti, kad į politiką tiesiogiai Šalkauskis „nelindo“, bet ją gyvai domėjosi, pasisakydamas už demokratine valstybę ir moralias priemones politikoje. Vyresnės kartos inteligentai prisimena jo laiškus prezidentui Antanui Smetonai.

Maceina ir Girnius — jau kita karta. Tai jau Šalkauskio ir Kuraitio mokiniai, mokslus pabaigę Europoje. Šie abu filosofai — pirmieji, patekę į mano akiratį, jie suformavo mano supratimą apie lietuvių filosofiją. Su Girniaus

kūryba susidūriau dar bestudijuodamas — mat diplominių darbų rašiau iš Heidegger'io. O „egzistencializmo šauklis“ Lietuvoje ir buvo Juozas Girnius. Galbūt todėl, dėl savo „laisvės“ raiškos formos, eseistinio kumo, egzistencinių motyvų, pirmieji pokario Lietuvoje ir buvo „atrasti“ Antanas Maceina ir Juozas Girnius. Dabar gi, atgimstant katalikiškai pasaulėžiūrai, ateitininkijai, i pirmą planą iškyla Šalkauskis, atsikurian-tys tautininkai iškelia Izidorijų Tamošaitį.

Konstantinas Žardalevičius „Senosios išminties šviesa“, 1989 Medis, tempera, aliejus, 80 cm x 110 cm
Konstantino Žardalevičiaus darbai bus išstatyti parodoje, Čiurlionio galerijoje, Chicagoje, kuri atidaroma vasario 2 dieną.

Tačiau tai, ką pasakiau, pasakiau apie galimą vidutinį filosofijos „funkcionavimą“ visuomenėje variantą. O profesionalų tarpe visos šios suminės ir nesuminėtos pavardės buvo ir yra gerai žinomos, lygiai kaip ir jų darbai.

Kuraitis, gi lietuvių filosofijos istorijoje priklauso išskirtinė vieta. Nors kiti filosofai galbūt ir plačiau pasiekė visuomenę, bet Kuraitis buvo pirmasis, kuris ėmėsi centrinę filosofijos problemų. Tai ir vienintelis ligi šiol lietuvių kalba darbas, skirtas specialiai metafizikai — *Ontologija* (2 tomai), *Pagrindiniai gnoseologijos klausimai*.

Galima pasakyti, kad Lietuvoje dar ne Kuraitis (o iš dalies ir ne Šalkauskis) metas. Manau, kad ši filosofija pilnutinai atgims, atkūrus Vytauto Didžiojo universitete teologijos-filosofijos fakultetą, o galbūt — ir Lietuvių Katalikų Mokslo Akademiją. O ligi tol, mano nuomone, vienintelė galimybė mums pakelti filosofinę kultūrą — deramas europinis išsimokslinimas. Bent jau toks, kokį gavo Šalkauskis ar Maceina. **JULIUS KELERAS:** Žinau, jog suderinti politiką ir filosofiją. Kaip tame santykių išsitemktų, tarkim, Pranas Dovydaitis ir Pranas Kuraitis?

VIKTORAS MAKOVECKAS: Atsakydamas į šį klausimą, norėčiau papasakoti vieną epizodą iš Prazo Dovydaičio gyvenimo.

1919 metais, bolševikams besiveržiant į Vilnių, ir iš jo laikinai pasitraukus vyriausybei į Kauną, Dovydaitis sudarė III Ministrų kabinetą, kuris išbuvo tik mėnesį — iki balandžio 12 dienos. Tas mėnuo Nepriklausomai Lietuvai anuo metu buvo pats kritiškiausias, nes bolševikai jau artėjo prie Kauno, o Lietuvos kariuomenė buvo negausi ir menkai ginkluota. III Ministerių kabinetui paviko tą pavojų atlaikyti, ir po kiek laiko padėtis normalizavosi. Po to sunkaus mėnesio Dovydaitis iš politinio lauko visiškai pasitraukė ir atsidėjo pedagoginiam ir moksliniam darbui — buvo *Lietuviškosios enciklopedijos* (1931-1940) vicedirektorius, redagavo *Logos*, *Soter*, visą laiką rūpinosi savo kūdikiu — Ateitininkų organizacija.

Taigi viskam savas laikas. Ir reikia gerai įsisąmoninti, kad ne kokia ten „perestroika“ vyksta Lietuvoje, o tautinio išsivadavimo judėjimas, kurio pradžia — 1940-ieji. Ir aš nenoriu, kad, kai paaugus duktė ir paklaus, ką aš veikiau 1989-aisiais, reikėtų nusukti į šalį akis. Kaip kai kas jas turi nuleisti, paklaustas apie 1940-uosius...

Filosofijai, be visa kito, reikalinga šviri sąžinė, nes tik taip galima mylėti išmintį.

Vilnius 1989.11.23

Teologijos-filosofijos fakulteto Kauno universitete klausimu

(Atkelta iš 2 psl.)

encikliką *Pascendi* (1907) ir antimodernistinę priesaiką, kuri buvo panaikinta, jeigu neklystu, tik 1967 metais. Priesaika reikalavo ištikimybės, tarp kitų, ir šioms dogmoms: kad Dievo buvimą įrodyti ir kai kurias Jo savybes nustatyti galima natūraliu protu, be Apreiškimo; kad stebuklai kiekvienam sveikam protui užtikrina Katalikų Bažnyčios dieviškąją kilmę. Kai kurie modernizmo istorikai įtaria, kad pasmerkimas atspindėjo to meto hierarchijos nepasitikėjimą pasauliečiais filosofais bei norą dar daugiau Bažnyčią centralizuoti (čia svarbią vietą užima popiežiaus neklaidingumo dogma). Ar už šios priesaikos nebus užkliuvęs ir Maceina, dar vienas kun. Paškaus nedogmatinės filosofijos pavyzdys? Kiek žinau, prelatai, kurie bandė Maceiną sunaikinti, atsiminimų nėra paskelbė. Idomi ironija. Vienam iš pagrindinių teologijos-filosofijos fakulteto auklėtinių, jeigu fakultetas būtų reikalavęs antimodernizmo priesaikos, tikriausiai nebūtų buvę leista dėstyti religijos filosofijos.

Mano tezei reikšminga ir tai, kad antimodernistai pasižymėjo didele tolerancijos stoka. Kant'as buvo apšauktas visų blogybių tėvu. Dažnai prie jo pavardės buvo segamas būdvardis „kvailys“. Tarp kitko, polinkis vietoje kritikos oponentą kolioti išsilaikė ligi mano studentavimo laikų. Plūdimo pavyzdžių apstu scholastinės filosofijos vadovėliuose. Jų buvo išleista šimtai, ir jais daugiau negu šešiasdešimt metų rėmėsi teologijos ir filosofijos dėstymas katalikiškuose universitetuose. Gal nereikia priminti, kad vadovėliai buvo apsišarvavę visais Bažnyčios aprobatais.

Modernizmas lietė pagrindinius pažinimo teorijos klausimus, o juos antimodernistai sprendė

Bažnyčios disciplinos pagalba. Blondel'į gelbėjo aplinkybė, kad jis nekunigas ir dėstė nekatalikiškame universitete.

Tai tamsus epizodas, gniaužęs katalikų filosofinę mintį maždaug šešiasdešimt metų. Kas už jį atsakingas? Keli kunigai, keli įtakingi kardinolai, be gilesnio teologinio bei filosofinio išsilavinimo. Abejotina, ar nors vienas jų būtų sugebėjęs skaityti Kant'ą. Graži kun. Paškaus piešiama idilija: katalikiškame universitete mokslas vertinamas „Apreiškimo perspektyvoje“.

Tačiau tikrovėje „Apreiškimo perspektyvą“ išreikšti tegali žmonės. Matėme, kokiomis formomis ji reikšėsi netolimoje praeityje. Kun. Paškus atsakys, kad po Antrojo Vatikano susirinkimo viskas jau kitaip. Taip, daug kas pasikeitė. Bet daug kas ir nepasikeitė. Negalima pamiršti, kad didelė dauguma dabartinių vyskupų bei kardinolų yra prisiekę kovoti prieš modernizmą. Tokią priesaiką tikriausiai bus davęs ir kun. Paškus. Juo labiau negalima pamiršti, kad nuo 1989 metų kovo mėnesio įvesta nauja priesaika, reikalaujanti visiško paklusnumo vietos vyskupui. Ja siekiama lyginti etikos klausimais kilusius skirtumus.

Kun. Paškus tvirtina, kad katalikams privalomos filosofijos nėra ir negali būti. Iš tiesų klausimas yra daug sudėtingesnis. Net ir po Antrojo Vatikano rengtoji katalikiškoji enciklopedija, kaip liberaliausia teologijos-filosofijos santykių klausimo sprendimą, siūlo formulę, kad teologija nustato filosofijos ribas. Praktikoje tai reikštų, kad kataliko filosofinį galvojimą apsprędžia bažnytinės dogmos. Tačiau „švirių“ dogmų nėra. Jos visos suformuluotos tam tikrų žmonių, su specifiku išsilavinimu, vartojant vienos ar kitos filosofijos paveiktą žodyną. Todėl nemanau, kad kun. Paškaus tvir-

tinimas klausimą išsprędžia. Galima pridėti, kad enciklopedija pristato ir kelis, ne tiek liberalius, teologijos-filosofijos santykių klausimo sprendimus.

Kun. Paškus piktinasi, kad katalikiškose mokyklose randu polinkį filosofiją dėstyti dogmatiškai, o pats siūlydamas, kaip modelį būsimam fakultetui, Origeno mokyklą, kurioje buvo dėstomos visos pažiūros, mokytojai išaiškinant studentams, kas „teisinga ir naudinga“ ir kas „klaidinga“. „Toks „dvasių skyrimo“ procesas yra savitas krikščioniškajam protavimui“, tvirtina kun. Paškus. Aš pats „dvasių skyrimą“ priskirčiau prie dogmatiško dėstymo. Enciklikoje *Pascendi* taip pat vyko „dvasių skyrimas“.

Man atrodo, kad būtų geriau, jei katalikai studentai universitete galėtų studijuoti teologiją, klausytis katalikų filosofų, o su skirtingom pasaulėžiūrom susipažinti iš tų žmonių, kurie jas priima. Viena yra skaityti patį Tomą ar Marksą, visai kita klausytis, ką apie juos sako jų kritikai. Viena yra klausytis išmintingo marksisito, visai kita kad ir išmintingiausio kritiko. Būtų geriau, mano nuomone, kad katalikai su kitais santykiautų kaip lygūs su lygiais, nežiūrėtų į kitus kaip į klaidatikius, lyg misionieriai, liemenelėmis apsikrovi. Kun. Paškus lygina dabartinę Lietuvos inteligentiją su krikščioniškų paslapčių ištroškusiis pagonimis. Mano nuomone, tai pražūtinga pažiūra tiek Lietuvai, tiek pačiai katalikybei. Tai ir buvo mano paskaitos potekstė: katalikai turi išmokti su kitais santykiauti kaip lygūs su lygiais. Tie kiti nėra „pagonys“, bet žmonės su savitu vidiniu gyvenimu, sava patirtimi, savais troškimais, dažnai autentiškesni nei gilesni už katalikus. O katalikai pasauliečiai nėra kokie neūžaugos, reikalaujantys nuolatinės „dvasių skyrimo“ specialistų globos. Todėl ir pasilieku prie nuomonės, kad katalikiška inteligentija sėkmingiau rengs paprastas universitetas, o ne išskirtinai katalikiškas fakultetas.

Aurelijos Ovsiankienės grafika. Čiurlionio galerijoje, Chicagoje, vasario 2 dieną, 7:30 v.v., atidaroma Aurelijos Ovsiankienės, Konstantino Žardalevičiaus bei Kosto ir Antano Ulevičių kūrybos paroda.

Apie save pasakoja Aurelija Ovsiankienė

Gimiau 1958 metais Kauno priemiestyje. Vaikystė praėjo, stebint nuostabią Lietuvos gamtą, saulėlydžius prie Nemuno. Vėliau atvažiavau su tėvais gyventi į miestą, bet gamtos vaizdai liko atminty. Gal ir todėl, norėdama išmokyti žminti matytus vaizdus, stojau į Kauno miesto Juozo Naujalo vardo meno mokyklą. Mokiausi grafikos specialybės.

Baigus mokyklą, meilė lietuvių liaudies menui paskatino įstoti į liaudies meno draugiją. Dalyvavusi keliuose sąjunginėse ir

respublikinėse parodose, gavau liaudies meistro vardą.

Nuo 1978 metų aktyviai dalyvauju parodose. 1978 metais dalyvavau sąjunginėje parodoje - konkurse, kuriame buvo premijuotas mano darbas „Rusnės peizažas“ ir paskirta trečioji vieta. 1982 metais Rygoje grafikos parodoje - konkurse darbu „Senieji ažuolai“ buvo skirta antroji vieta. 1987 metais sąjunginei respublikai liaudies meno parodai atrinkti du darbai. 1989 metais dalyvavau Lietuvos piešinių ir grafikos parodoje. Dalyvauju visose parodose, kurias rengia mano draugija. Be parodų kiekvieną mėnesį pristatau darbus parduoti. Stengiuosi parodyti žmonėms, koks gražus

yra senasis Lietuvos kaimas su savo tradicijomis.

Taip pat aktyviai dalyvauju draugijos visuomeninėje veikloje. Ruošiamė išvykas į kaimus. Renkame, užrašome senas dainas, žaidimus. Stengiamės užfiksuoti viską, kas dar likę senolių atmintyje. Susitinkame su žmonėmis, kurie įdomiai pasakoja apie Lietuvos praeitį.

Viską, ką surenkame ir patys išmokstame, stengiamės parodyti kitiems, kad neprapultų liaudies tradicijos, toliau gyventų ir klesėtų, puoštų mūsų gyvenimą ir buitį. Norime, kad naujoji karta išmokytų pamatyti visa, kas gražu mūsų liaudyje, kad savo tautos meną saugotų, mylėtų, puoselėtų ir perduotų savo vaikams.